

DEBRECZENI ELLENŐR

A SZABADELVÜPART KÖZLÖNYE.

Előfizetési árak: Egész évre 10 frt, félévre 5 frt, negyed-
évre 2 frt 50 kr, egy óra 1 forint.

Megjelenik mindennap.
vasárnap kivételével.

Főszerkesztő és kiadó leltárjelenő:
Vértesi Arnold
Felelős szerkesztő:
Vértesi Gyula.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Széchenyi-utca 1761. sz.,
Kunz József ur kereskedésével szemben.
Hirdetések a legmérsékeltébb árszámítás mellett vétetnek fel.
Egyes szám 4 kr.

A nemzeti párt manifesztuma.

Budapest, jan. 10. 1892.

I.

n— Apponyi új névre keresztelt pártjának manifesztuma megjelent s az abban foglalt programot, melylyel a választók bizalmáért való küzdelemben a többi pártokat tullicizálni törekszik, az jellemzi legjobban, hogy Deák kiegyezésének fejlesztését proklamálja, s éppen e kiegyezés gyöngítését és megdöntését foglalná magában megvalósulása esetén a program minden egyes pontja.

Feltűnően csudálatos varázsa lehet annak a hatalomnak, ha az érte való küzdelem hevében még az oly kitűnő talentumu Apponyi is oly meggondolatlan demagógiára ragadtathatja magát, mint a milyent a program minden sora kilehel. Merészkedik megkísérteni, hogy elhitesse a nemzettel, mintha törvényes kívánatai és szükségletei s az udvar politikája, vagyis a korona akarata közt éles ellentét volna. Ez megbocsáthatlan vakmerőség, mert óriási valótlanságot foglal magában. Száz tapasztalás bizonyítja, hogy a nemzet egy valódi szükségletének vagy érdekének sem kell küzdenie alkot-

mányos királyunk akarata ellen, mert ő tökéletesen egynek érzi magát az ő magyar népével. E hitegetés, mit a nemzeti párt művel, csunya vétek a nemzet ellen, mert ezt a dinastitával elleatétbe sodorni igyekszik, holott a feledhetlen Deák kiegyezési művének éppen az az egyik nagy érdeme, hogy a nemzet s dinastia közt évszázadokon keresztül táton-gott bizalmatlansági örvényt betemette s evvel a nemzet jövőjének s új megerősödésének itt e dinasztikus Európában egyik legnagyobb garanciát megszavazta. Igazán kétkedünk kell, hogy Apponyi beszél-e így, vagy hogy a manifesztum e részét nem e véres száju Kaas Ivor csempészte be valamelyik 1790-ki jakobinusnak király hűséget aláása denuncziációt közöl?

Valóságos képmutató két kulacos politika e program foglalja. Felfelé hirdeti a kiegyezés tránti hűséget (a mit persze gyöngén illusztrál a dinastia s nemzet közti bizalmatlanság fölkelése iránti törekvéssel), lefelé pedig a szélsőbal kiegyezésbontó jelszavait hangoztatja (persze csak azért hogy a választókat a szélsőbaltól a maga zászlaja alá csábítsa, ami igazán bizalmat gerjesztő lehet mind a választókra mind a — szélsőbalra nézve!) Egy lélegzet alatt ígér közigaz-

agtsági államosítást kinevezett tisztviselőkkel — és önkormányzatot a legmesszebb menő hatáskörrel; követeli, hogy az állam ne ártsa be magát a társadalmi ügyekbe de azt is bevallja, hogy társadalmunk ez idő szerint gyöngé erőteljes kezdeményezésre; szónoki lapjai addig telve voltak panaszokkal a vizszabályozó társulatok tehetetlenségei miatt, most pedig a társulatok önkormányzati jogának legszélesebb terjedelmű fentartását követeli. Mondtuk már, hogy a kielégíthet'en hatalomvágnak észrontó igézete lehet, mert különben vetemedhetik-e ily szörnyűséges, a nemzet valódi érdekeiről teljesen megfelelő demagógiára s ily lehetlenül neveltséges ellenmondásokra józan eszű ember?!

Belföld.

Szélbali képviselők marakodása. Ugron Gábor következő levelet bocsátotta köre:

Pázmány Dénes ur Vas megyében ádáz dühvel ront a 48-as párt ellen. Vádaskodásait nem én czáfolom meg, hanem a következő levél:

Gosztony, 1890. április 12-én.

Kedves Gábor! Örömmel vettem leveledet. Csakugyan itt az ideje, hogy okos politikát csináljon pártunk! S abban is igazad van, hogy a Kos uth kérdésből nem szabad tovább agitacionális eszközt hagyni. Megtette

A „Debreczeni Ellenőr” tárczája.

Beteljesült kívánság.

— Catulle Mendés. —

Meztelb, kuszált hajfürtökkel haladt el a csavargó az országuton a király palotája előtt. Fialtal volt s aranyos hajfürtivel, nagy fekete szemével szép fiu. Friss piros ajkai olyanok voltak, mint eső után a rózsák, s mintha a napsugárnak különös kedve telt volna benne, több öröm s fényt szórt az ő rongyos ruháira, mint a fúrak és előkelő dámák bársony, selyem és hermelin ruháira edabenn a trónteremben.

— Oh! milyen gyönyörű nő! kiáltott fel birtelen s megállt.

Eszrevette Rosalinda hercegnőt, amint egy nyitott ablakon a friss levegőt szítja magába kéjjel; valóban képzelni sem lehetett volna gyönyörűbb teremést a földön, mint ő volt. Mozdulatlanul állt meg a csavargó, karjait az ablak felé nyújtotta, mint a megnyitott menyország felé, melyben az éden gyönyörűi tárulnak elébe. Itt maradt volna estig is, ha egy ur botjával, durva szavakkal ei nem kergette volna.

Lehorgasztott fővel állt odább. Ugy

látta, minden elhomályosodik most előtte körülötte: a léthatár, az országut, a virágzó fák, hogy nem látta többé Rosalindát, azt hitte, meghalt a napsupár is. Az erdő szélén leült egy tölgyfa alá és sirt keservesen.

— Ugyan fiam, miért sírsz oly vigasztalan? kérdé egy tőpörödöt vén asszony, ki nagy köteg rózsával a hátán jött elő az erdőből.

— Mi haszna, ha el is mondom neked? Te értem mitsem tehetsz, jó asszony.

— Ebben nincs igazad fiam.

Ezzel az öreg eldobva terhit, kiegyenesedett; nem az öreg koldusasszony volt többé, hanem a napnál is szebb tündér, ezüst ruhában, virágkoszorúval a fején, drágakövekkel hajfürtjeiben: az eldobott száraz ágak pedig, kizöldülve röpiitve vissza előbbi helyükre, hol csicsérgő madárkák örvendeztek visszatértükön.

— Oh szép tündér! mondá a csavargó térdre hullva, légy hozzám kegyelmes szerencsétlenségemben. Megláttam a király leányát egy nyitott ablakban, amint a friss levegőt szítja magába kéjjel s azóta szívem nem enyém többé; érzem, hogy soha más nőt nem fogok szeretni, mint őt.

— Jól van, mondá a tündér, ez még nem olyan nagy baj,

— Lehet e ennél nagyobb baj számomra? Meg fogok halni, ha ő nem lehet enyém.

— Mi áll utjában annak, hogy a tiéd legyen? Rosalinda még nem mennyasszony.

— Oh tündér! tekintsd rongyos ruhámat, meztelen lábaimat, szegény fiu vagyok, koldus az országutján.

— Sebaj. Ki igazán szeret, őszinte szerelmével viszonszerelmei gerjeszti a sziveket. Ez az örök törvény. A király és királyné megvetéssel forduljanak bár el tőled, az udvaroncok kinevessenek bár, ha szerelmed igaz, Rosalinda meg fogja azt érezni s egy esén, midőn a szolgák elűzték, a kutyák véresre martak s te sírni fogsz sorsodon valamely csürben el fog ő jönni hozzád, pírulva, boldogan, hogy osszad meg vele kemény fekhelyedet.

Lehajtotta fejét a csavargó. Nem hitte hogy ilyen csoda megtörténhessék.

— Vigyázz fiam! szóit a tündér, a szerelem nem türi, hogy kételkedjünk hatalmában, s ugy lehet, kegyetlenül megbüntet hitetlenségédért! De miután látom, szenvedsz, segítségére akarok lenni. Szólj, mit óhajtasz, kívánságod teljesedni fog.

— A világ leghatalmasabb hercege szeretnék lenni, hogy ugy enyém lehessen az imádott királyleány.

— Milyen vágy! Ah mennél inkább oda

ez már a nagy szolgálatot, Tisza megbukott rajta; hozzá azt hiszem, Kossuth maga úgy beélte magát a martírságba, hogy reá nézve is jobb, különösen az utódok előtti glóriájára, ha száműzött és hontalan marad. Vissza úgy sem jönne élve. Ott leszek azért az általam jelzett konferencián, vasmegyei képviselőtársainkkal együtt, s támogatni fogjuk ebben nézettedet. Talán a delegációs kérdés is meglehetne oldani a szeszizó alatt. Pártunknak be kell menni a delegációkba s most könnyen kivihető, hogy a kormánypárt bevélsz négyünket, ha megigérjük, hogy bemegyünk. Te, Eötvös, még valaki, — ha akarjátok én: ez lenne a legokosabb coup. Eötvös bemegegy, mondta nekem. En magamra veszem Szilágyivál kicsinálni, ha te kívánod, hogy válaszszenak be. Kálnoky s Szögyény kívánják. Már tavaly akarta Szögyény, de Tisza nem egyezett belé. Most magától menne! Zichy-Hermen úgy úgy áll sat. sat. A rövid viziontlátásig, igaz hived Pázmány Dénes.

E levélből megítélheti mindenki, hogy a 48-asok ellen szórt vádaknak és a fennen hirdetett temérdek elvűségnek mi a való értéke, mi benne a képmutatás és a betanult szerep. Budapest, 1892. január 8. Ugron Gábor s. k.

Külföld.

Uj egyiptomi alkirály. Abbasz basát még a mult évben nagykorúnak nyilvánították regensségről tehát szó sem lehet. A khedive személyesen veszi át országát kormányzását. A török nagyvezér különben már táviratban közölte a minisztertanács elnökével, hogy a szultán Abbasz trónörökös herceget kinevezte alkirálylyá. Mint a Reuter-ügynökség jelenti Carnot, a francia köztársaság elnöke, táviratban üdvözölte Abbasz. A Reuter-ügynökség értesülése szerint Tefvik alkirály halála semiben sem fogja Egyiptom politikai helyzetét megváltoztatni. Az ügyeket ép oly módon fogják tovább vezetni mint eddigi. Ép és Törökország közt az egyiptomi ügyre vonatkozó újabb tárgyalások megindításának elhamarkodását fogja maga után vonni.

dalolnál inkább egy édes szerelmi dalt abla, ka alatt! De megígortem, teljesüljön kívánságod. Egy dologra figyelmeztetek: ha megszüntél az lenni, a mi most vagy, se én, se más tündér nem bir ismét azzá tenni, a mi vagy; királyi herceg léssz, de az maradsz örökre.

— Hát azt hiszed, tündér, hogy Rosalinda királyi férjének valaha vágya támadna ismét kiállni az országuttra?

— Kívánom, hogy boldog légy, szólt a tündér felsóhatva.

Aztán megérintte vállát aranygyűrűjével s hirtelen változással a csavargó fényes lovaggá lett, aranyrojtos selyemruhában, fehér paripán. Mögötte beláthatatlan kíséret s harcosok állottak, harsányan fujva trombitákat.

II.

A fényes herceget természetesen jól fogadták az udvarnál s megtisztelve érezték magokat látogatása által. Egy héten át lovagjátékokat, bálakat, ezerféle ünnepélyeket gondoltak ki tiszteletére. De mindez örömeik nem szórakoztatták. Egész nap és egész éjen át Rosalindára gondolt csak; ha meglátta szive majd kiszökött kebléből, ha beszélt hozzá isteni zenét vélt hallani, s szinte elkábult a kéjtől, midőn egyizben kezét nyújtotta feléje a tánczban. Egy dolgon mégis aggódott: a kit ő annyira szeretett, ügyet sem látszott vetni az ő gyengéd figyelmességeire, szóvalan

Debreczen és az ezredéves ünnepély

XII.

Rössler Richárd írónak.

A honfoglalás ezredéves megünneplése szerintem legméltoőbban egy oly inézmény alapításával éretnék el, mely egy fontos nemzeti közszükségletet pótolna, mely a nemzet zömének, a középosztálynak emelkedését, vagyonosodását s így ezzel a nemzeti közjólét felvirágzását czélozná.

Tudományos embere van az országnak hála istennek elég s igazán szükségtelen ezek számát még egy harmadik egyetem felállításával elősegíteni, mert a két létező tudomány, és az egy műegyetem képes annyi tudományos embert nevelni, amennyire az országnak szüksége van. E téren hány nincs, sőt mondhatni már is sok az oly tudományosan képzett emberek száma, a kir részére alig nyílik már tér, hogy legszebb ismereteiket akár saját, akár a közérdek javára érvényesíthetnék. Sokkal szükségesebb ennél, ha nemzetgazdaságunk elmaradt tényezőjét az ipart karoljuk fel s alapítsunk Debreczenben egy műiparisiskolát; fiainkat oda küldjük tanulni s neveljük őket képzett műiparosokká!

Az ezredéves ünnepélyen a műiparisiskola alapját megvetve, a kézimunka becsét és tekintélyét felemeljük azon megillető magaslatra, — a melyen a többi művelt nemzet előtt áll.

Ezen iskolával elkészítjük a tért a nemzet nagy zömének később foglalkozást nyújtani, mert a kézmű és gyári ipar foglalkozást ad a 7 éves gyermeknek és a gyengébb női kéznek is, mi által az eddig nagyrészt csak fogyasztó elemek produktivakká válnának. A munka megkedveltetésével a közérkölciségét a legjobban nevelhetjük.

Jobban ápolva és megbecsülve lesz minden szegény szülőktől származó gyermek, akit a szülő és társadalom produktív számba vehet. — Ezen körülmény pedig hazánkban okvetlen kedvező népesedési változást fog előidézni, mely változás viszont az ipari foglalkozásoknak leghatásosabb támogatója lesz.

A mult megünneplése kegyeletos megemlékezés; a jelen elért vívmányait magasztalva hűségünket legyezzetjük; a jövő nemzedék közjólétéért csillogtatás nélkül áldo-

volt mindig, a szomorúság kifejezésével arczán. De azért, nem kevésbé ragaszkodott tervéhez, hogy megkérje a szép királyleány kezét, s a mint azt gondolhatjuk, a királyi szüleknek eszök ágában sem volt azt megtagadni az előkelő kéréstől. A néhány nap előtt még csavargó tehát birni fogja a kezét a világ legszebb királykisasszonyának! Ez a rendkívüli boldogság annyira megzavarta az ijut, hogy midőn a király beleegyezését adta, rangjához épen nem méltó gestusokkal nyilvánította örömeit s kevés hja, hogy kalajmájkat nem járt az egész udvar szemelattára. Hej pedig hamar vége szakadt a nagy öröme! Alig hogy Rosalinda megudta atyja akarát, félholtan rogyott udvarhölgyeinek karjaiba, s midőn magához tért, zokogva, kezeit tördelve csak annyit rebogott, hogy ő férjhez menni nem akar, hogy inkább meghal, semmint a herceg felesége legyen.

III.

Nagyobb lett a herceg kétségbeesése, minthogy azt leirni lehetne, a szerencsétlen szerelmes, járatlan minden etikett kérdésben a király kisasszony szobájába rohant, lábához borulva, kinyújtott karokkal kérte:

— Kegyetlen, kegyetlen! vond vissza gyilkoló szavaidat.

Kinyitotta zemeit a lány s halkan, de határozottan felelt:

— Herceg, semmi sem képes megvál-

zatot hozni a legnemesebb hazafui cselekedet.

XIV.

Egy kiváló egyházi személy írja a következő, számos egészséges tervet tartalmazó cikket:

Debreczen sz. kir. város hazánk fennállásának ezredik évét csak úgy ünneplheti meg méltó képen, ha maga a város is új kötösbé öltözik, s a közügyeit úgy rendezi be, hogy hazánkban minden tekintetben legalább harmadik városává emelkedik ki.

Ezt minden magyar embernek ohajtania, sőt a város anyagi viszonyait, multját, népeségének tiszta magyarságát tekintve követelnie kell.

Buda-Pest, Szeged után a harmadik helyet nem csak népességének száma, gazdaságának nagysága által; hanem minden tekintetből ki kell vívnia!

Debreczen hazánkban legrégebb városa; most már nem kell küzdenie fenmaradásaért mint a mult századokban; tehát megengedni azt, hogy a szegény s vegyes nyelvű kisebb hazai városok bármitekintetből tulszárnyalják, nemzeti bün lenne.

Véleményem szerint Debreczen nem emelkedik elég gyorsan, s mi fő, nem emelkedik rendszeresen, a szükséghez mérten s minden tekintetben.

I. A szépséget, a külső csinosodásra több gond fordítandó.

Nem elég, hogy itt ott és pedig minden rendszer nélkül diszes paloták, kaszárnyák, iskolák, mulató pavillonok, nyári lakok, középületek emelkednek; ha a legszebb épületeket szétszórjuk, keskeny homlokzattal a legnagyobb részét; a hosszú udvarok mélyébe eldugjuk, a legszebb épületeket félreeső helyeken láthatatlanná teszszük: csak feltűnőbbé lesz még a fútozán is disztelenkedő sok nyomorék épület.

Bármily nagy áldozattal mielőbb keresztül kell vinni a már kész terv szerint az utcák rendezését; a multban úgy is már sok helyrehozhatlan hiba történt: gyorsan kell rendezni az utcákat, nehogy a rendezés a nagy építkezések miatt lehetetlenné váljék.

A Nagyvárad-utca felől a bejárás a vasuti váltó tér által nyomorékká van téve; nemcsak szépséget, hanem közlekedési tekintetből is szükséges e bajon segíteni.

A Miklós-Kádas-Szécsenyi-Kis-és Nagy-uj utcák torkolatai már be vannak

toztatni elhatározásomnt. Sohasem leszek az ön felesége.

— Hogy lehet annyira kegyetlen, hogy összetépje a szívet, melynek minden dobbanása az öné! Mit követem el, hogy akkora büntetést érdemlek? Kétkedek szerelmemben? Attól fél, hogy egy napon megszünöm imádui Oh ha olvasni tudna lelkemben, eloszlan minden kétsége. Szerelmem oly forró, hogy méltóvá tesz az ön páratlan szépségére is ha keservemen meg nem indul, nem találok bánatomra más orvosságot halálánál. Nyujtson reményt Rosalinda, vagy meghalni lát lábánál.

Nem hallgatott el még. Elmondott mindent, amit a heves fájdalom a bánkódó szerelmes ajkára adhat, elmondta oly sztvrehatóan, hogy Rosalindát is megindította, de nem oly irányban, amint ő azt szerette volna.

— Boldogtalan herceg, mondá neki ha szerelmem helyett a szájalom meg birja enyhíteni fájdalmát, azt örömet adom önnek. Szívöl sajnálom önt, annyival inkább, mert én magam is szenvedek ép úgy mint ön.

— Mit akar ezzel mondani hercegnő?

— Nem lehetek az ön felesége, mert én is reménytelenül szeretek. Szeretek egy esavargót, ki meztlább, kuszált hajfürtökkel ment el egy napon atyám palotája előtt. ki rám nézett s ki nem jött vissza többé!

Sólyom.

épitve: a Nagypéterfia utca a piactól keskeny kanyarulattal van összekötve; de a Darabos utcát át lehet még alakítani a gőzmalomig vezető sugár uttá, s ez által irányt adni a város terjeszkedésének; a Csapó és Szent-Anna utcákat nem nagy áldozattal ki lehet bővíteni a Piac utcáig. Új utcanyitáshoz a körutakról kell gondoskodni.

II. A közegészségügy érdekében nagyobb gondot kell fordítani; az ide vonatkozó törvényeket és szabályrendeleteket nagyobb eréllyel végrehajtani; vízvezetésekről kell gondoskodni; a csatornázást egy megállapított rendszer szerint végrehajtani.

III. A közérkölcstől való fenntartására nagyobb gondot kell fordítani: a városi hatóságoknak kötelessége minden tekintetben, de különösen anyagilag támogatni az egyházakat, hogy erkölcsnemesítő feladatát teljesíthesse; nincs ezen hazának oly kis sz. k. városa, mely kevesebbet tene e tekintetben mint Debreczen.

IV. A nevelésügy területén rendszeresebben és sebesebb léptekkel szükséges haladni.

A kellő számú óvodaintézeteket három év alatt fel kell állítani, az elemi iskolák építését nem szabad halogatni (alig van tanterelem, melyben a tul tömörség miatt a tanítás sikere vesztélyeztetve ne volna); polgári iskola nincs; holott a város törzs (civis) családjainak erre nagy szüksége van, közép iskolái vajdó állapotban vannak. Közköltésen emelt és segélyezett színháznak s mulató helyeknek csak ott van létjoga, hol a népnevelésről kellő képen gondoskodva van. Egyetem felállításáról csak akkor lehet tervezni, ha az alsóbb tanintézetek fokozatosan s kellő számban léteznek.

V. A szegények ügyében eddig,

Talán ezen tételt nem ötödik, hanem első helyen kellett volna felemlíteni.

Ha nem is volna emberi, országos, szentesített törvény, mely a községeket kötelezi, hogy a munkaképtelen s vagyontalan szegény lakosok eltartásáról gondoskodjanak: isteni és természeti törvény kötelez arra, hogy embertársainkat megfagyni, nyomorban elvezetni ne engedjük; hol pedig közvagyon van, ott a koldus sem vagyontalan; ott a hatóságnak kétszeres kötelessége rólok gondoskodni.

Azt kérdelem, megnyugodhatunk-e a leggazdagabb város vagyontalan árvái nevelésének rendszerében? azt kérdelem meddig halogatja a hatóság a szegényügy rendezését? azt kérdelem méltó rendszer-e az, hogy az árvák nevelésére a nagy közvagyonból egyszerűen egy krajczár sem szerepel a milliók költségvetésben; a hatóság a kath. vallásukat a létező alapítványi árvaházba utasítja, ha ott hely nincs, nem tartja kötelességének a közvagyonból felnevelni; a ref. vallású árvákat ugyancsak alapítványból, az illető egyház felügyelete nélkül tengeti?

Haladéktalanul árvaházakat kell felállítani; ha a létező alapok és kegyes adományok nem elegendők, a közvagyonból is meg kell hozni a köteles áldozatot.

Nem kellene-e pirulnunk, ha az országos ünnepélyen az árvákat is megjelentetni kellene: s ha a koldusok nyomor sorvasztott képekkel, rongyos, botrányos öltözetükben százával csatangolnak majd az utcákon. Itt már a város becsülete forog kérdésben! — Három év alatt ezen ügyet rendezni kell; ne halogassuk — mint a kórházépítést — harmincz évig s azon időig, mikor már a közvélemény felzudul ellenünk, s országos gyalázatot hoz ezen büszke város fejére.

Addig, míg a szegénynek kellő ellátásáról, közhatalósággal gondoskodva nincs, a koldulást eltörölni nem lehet; vagy legalább szivtelen zsarnokság volna; mit tegyen a szegény, ha dolgozni nem tud, vagy munkát nem szerezhet megának, ha koldulni nem szabad? vagy éhen halni vagy lopni lesz kénytelen.

Véleményem szerint a szegény ügyet dologház nélkül rendezni nem célszerű; alig van olyan koldus, ki valamit dolgozni tudna, a szegény házakat összeíteni, bővíteni a dologházzal összekötni szükséges.

A szegényügy rendezésénél ily jelentékeny városban már nem lehet számításon kívül hagyni a szülde, lelenczház, bölcsőde intézményét sem, hol a szerencsétlenek menedéket, az egészen vagyontalanok gyermekei ingyen, a szegény cselédek gyermekei csekély díjért ápolást nyerjenek.

VI. A börtönök elhelyezése s érő is kell gondoskodni, mely véleményem szerint a dologház épületében lenne a legalkalmasabb helyen.

VI. A kórház építése befejezéshez közel van; de csak a teljesen vagyontalanok számára; járvány idején már az első évben szüknek fog bizonyulni, holott ily városban lehetővé kellene tenni, hogy magán személyek is aránylagos fizetés mellett szakszerűen ápolást nyerjenek ott.

VIII. Végre egy nagy szereű népünnepély rendezése elkerülhetetlen szükségesnek látszik; mert csak így remélhető, hogy az ünnep jelentőségét felfogja s szívvel a magyar állam eszméje erősödjik.

Ezen terv kivételének talán csak egyetlen egy — de legyőzhetlennek látszó akadály van: a pénz!

De, ha a színház építésekor nem irtóztott a városi hatóság földbirtok eladásától sem; ha a keveset jövedelmező vendéglő, mulató helyek, kaszárnyák építésére és fenntartására van pénz: keresni kell ezen különben is előbb-utóbb végrehajtandó terv megvalósításához is.

Miért bajlódik a város vendéglő fenntartásával? értékesítse annak épületét s a szegényügy rendezhető lesz! Ha a színház érdekében el lehet adni az „átkos“ földeket, miért ne lehetne a nagy terv megvalósítására eladni azon itt-ott elszórt apró földdarabokat, melyek úgy is kevés haszonbért jövedelmeznek? a sertés vásártér, s a szemben fekvő puszta helyeket a csapó utca torkolatáig nem lehetne házhelyeknek kiosztani?! — Nem lehetne-e hozzányulni a legelő földek váltásdíjához? s a földi pénztárhoz: végre mért irtóztunk a házi adótól, mikor ezen terhet minden község lakosa viseli.

Én semmi áldozatot nem tartanék nagy-nak, ha ezen áldozatot árán Debreczen az ezredévi ünnepélyen úgy léphetne fel, mint ezen hazának kétségtelenül harmadik fővárosa.

A tiszántuli ev. ref. egyházkerület új püspöke.

Jan. 12.

Habemus papam. A tiszántuli ev. ref. egyházkerület püspöki széke be van töltve. A gyülekezetek nagy többségének bizalma, tulnyomólag a felsőtiszavidéki apró gyülekezetek szavazatai Kiss Áron porosalmi lelkész, a szatmári egyházmege érdemekben megöszült esperesét, az esperesi kar legidősebb tagját, mint ilyen nt. Révész Bálint halála óta helyettes püspököt emelte a közel egy millió lelket számláló egyházkerület egyházkormányzói székébe.

Kiss Áron már öreg ember; 76 év állbáta mögött, melyet nehéz küzdelmek között, de mindig egyházáért dolgozva, a munkában soha ki nem fáradva futott meg.

Ifjúkori munkabíró ereje, lelkesedése ma is csak úgy duzzad, ég s emberi számítás szerint elég sokáig képessé teszi őt arra, hogy nem csupán szobájának falai közül kormányozza a gondjaira, vezérlétére bizott nagy és népes egyházkerületet.

Reményleni lehet, hogy az isteni Gond-

viselés megengedi neki, egyházkerülete gyülekezeteinek meglátogatását, amire olyan régen áhítoznak az ekklézsiák. — Mert nagy szükség van már arra, hogy a püspök személyes tapasztalatai alapján ösmerje az egyházmegek és egyházak bajait, vágyait és törekvéseit; hogy a püspök személyes megjelenése el alkalmazza a megintés, feddés, bátorítás és lelkesítés szavait az ő hiveihez.

Az új püspök multjában teljes garanciát találnak az egyház hivei arra nézve, hogy az egyház érdekeinek és jogainak, mint eddig, úgy jövőben is hű öre lesz, ő, aki már a patens idején is egyike volt a legbátrabb tiltakozóknak és jogvédőknek.

A püspök választás pártokra szakgatta az egyházkerületet s a gyülekezetek nyugalomát felzavarta. — A közbéke most már álljon helyre s nyugodjanak bele a többség akaratának érvényesülésébe azok is, akik más meggyőződést követve, a maguk szintén érdemes jelöltjét törekedtek püspöki címmel és püspöki jogokkal felruháztatni.

Legyen újra egyetértés. A szét vált elemek egyesüljenek újra a közös feladatok teljesítésére. — Ezt nem csupán az egyház jól felfogott érdeke, hanem a nemzeti érdekek is követelik. — Mert a tiszántuli egyházkerület, mely egészen magyar, s a mely a magyar nemzet leginkább számot tévő zömét egyesíti a vallás szoros kapcsaival, — a magyarságnak, a magyar nemzeti államnak legerősebb és legbiztosabb oszlopa.

Az új püspök életrajzi adatait következőkben közöljük:

Kiss Áron 1815-ben nov. 20 dikán született Kis Naményban, ároni papi családból. Atyja Kiss Áron szintén lelkész volt. I-kolait szülőfalujában, Szatmáron és Sárospatakon végezte 1838-ban. Öneréből tartotta fenn magát egyes ur házaknál nevelősköve, kivált atyjának 1834-ben bekövetkezett halála után.

Sok nélkülözés, nagy erőtesztések közt bevégezvén főiskolai pályáját, a német nyelv elsajátítása végett egy évet Lűcsén töltött, ahol öcsesét is maga mellett tartotta. Debreczenben első lelkész képességi vizsgáját letévé 1839-ben előbb Szatmáron majd Szatmár Németiben káplánkodott Mészáros István egyh. kerületi főjegyző és Győry József esperes o'dalán 1843-ban p'csalmi lelkészévé választották. Azóta folyton e kis gyülekezetben lelkipásztorkodik „szenvedve“ sokat, de nyugodt lélekkel törve békén mindenkor... csapásokkal meglátogatva, de azoknak sujtása alatt nem törve meg... s a legőszintűbb szeretettel találkozza mindenkor egyszerű hallgatói részéről.

Győri József esperes már 1845-ben vizitator társul magával vtte őt esperesi látogatási útjára. 1846-ban egyházmegei aljegyzővé és Szatmármegei táblabírójává választották, a mely megiszteltetésben az előtt ott egy ref. lelkész sem részesült. 1848-ban e. m. főjegyzővé s az akkori vallásügyi miniszter br. Eötvös által Pestre összehívott értekezletre e. m. képviselővé választották. Ugyan-ezen évben a szatmármegei önkéntesek felhívására tábori papjukká lett s részt vett az Erdélybe szállit sereg hadjáratában. Ezen az ötvenes években sok zaklatást szenvedett.

Még a főjegyzői tolat is kivették egy időre a kezéből. 1857-ben újra megválasztották főjegyzővé és tanács bírónak. — Epen a pat ns elleni mozgalmak kora állott be. Természetes neki nagy része volt e mozgalmakban. — Egy szép este azután egy német szobabíró zsandárokkal fogatta körül házát; irományait erőszakkal elvitték és őt beidéztek Szatmárra a meggyőzők elé, aki jól megfagatva bocsátotta el.

1860. nov. 20-dikán a szatmári egyházmege esperesévé választották. 31 év óta vi-

seli ezt a hivatalt, pontosan, szorgalommal, lelkiismeretesen. Nagy kiterjedésű, 65 gyülekezetet számláló egyházmegyéjében évente végezi a látogatásokat. Jeges árvizek idején sem maradna el soha a Debreczenben tartott egyházkerületi gyűlésekről. Lelkészi hivatalában is annyira pontos, hogy egyházlátogatási utjából 160 méteres szakadáson át és víz ellenében egy kis lélekvesztőn, gyalog is ballagva jutott haza, hogy a már kihirdetett urvacsorát kioszthassa.

Tagja az egyházkerületi tanügyi bizottságnak, elnöke a ker. népiskolai tanügyi- és énekügyi kerületi bizottságoknak, konventi képviselő, elnöke a középiskolai e. ker. felügyelő tanácsnak, tagja az egyetemes tanügyi bizottságnak stb. Tevékeny részt vett a debreczeni és a budapesti zsinatok előkészítésében, ezek tanácskozásaiiban. Elődjé Révész Bálint betegsége alatt rendszeresen ő elnökölt az egyházkerületi gyűléseken, az előtt is azután is több ízben ő helyettesítette a püspököt.

Ennyi elfoglaltsága mellett az egyház irodalmi téren is szép munkásságot fejtett ki. Dolgozott a protestáns lapokba; fiatal korában költeményeket, éneket is írt. Önálló művei: „Gelei Katona István egyházi canonai és a szatmárnémeti nemzeti zsinat végzései.“ — „A Szatmár megyében tartott négy első prot. zsinat végzései.“ — „A XVI. században tartott magyar ref. zsinatok végzései.“

Mint egyházi szónok is kitűnő névvel bír. Szatmármegyében néha még más vallású jelesek felett is ő tartott beszédet, pl. Kende Kanut temetése alkalmával.

Családi életében sok csapás és fájdalom érte. Kétszer lett özvegygye s több gyermekét temette el. De az élektben méltó öröme lehet. Két fia (Kálmán és Aron) képezdél tanár. Még öt leány gyermeke van, kik közül a nagyobbak már férjhez mentek.

Helyi hírek.

Tájékoztató.

A királyi táblán hivatalos órák a segéd és kezelő hivatalokban d. e. 8-12, d. u. 2-5 óráig tartanak. — Az írtató, kiadó hivatal és az írtatór a felelnek felvilágosításokat ad hétköznapokon d. e. 9-11, d. u. 3-4 óra közt; vasárnapokon és ünnepnapokon d. e. 10-11 óra közt.

Nyilvános olvasóterem a kollégiumban nyitva van hétfőn, szerdán, szombaton d. u. 3-6-ig.

Anyakönyvtár a kollégiumban a közönségnek nyitva pénteken délelőtt 11-től 12-ig.

Muzeum a kollégiumban nyitva van vasárnaponként d. e. 10-től 12-ig.

Színházban előadások naponta péntek kivételével kezdődnek este 7 órakor.

Nagy sétahangverseny vasárnap és ünnepnapokon d. u. 4 órakor a „Margit fürdő“ nagytermében.

Január 16. Kefekötő ifjúság bálja a Margit fürdő disztermében.

Január 20. Timár ifjúság bálja a Margit fürdő disztermében.

Január 21. A polgári kör bálja a Bika disztermében.

Január 23. A függetlenségi párt bálja a Margit fürdő disztermében.

Január 27. A csizmadia ifjúság betegsegélyező egyesületének bálja a Margit fürdő disztermében.

Január 28. Zártkörű theaeztély a Margit fürdőben.

Január 30. A szérszabó ifjúság bálja a Margit fürdőben.

Január 31. Iparos kör bálja a Bika disztermében.

Febr. 6. A kőműves iparosok bálja a Margitfürdőben.

Febr. 20. Kereskedő ifjak önképző egylerének 25 éves jubileuma.

Febr. 21. Kereskedő ifjak jubláriai tánozesztélye a Bikában.

Febr. 10. A csizmadia ifjúság bálja a Margit fürdőben.

Febr. 25. Zártkörű theaeztély a Margitfürdőben.

Febr. 26. Pinczér ifjúság bálja a Margitfürdő disztermében.

Febr. 27. Függetlenségi bál a Margit fürdőben.

— **Pártunk banketje.** Mint már jelezte, a szabadelvű párt csütörtökön este 8 órakor banketet rendez a Bika szálloda földszinti éttermében. A fényesnek ígérkező társasvacsora egyesíteni fogja Debreczen intelligenciájának és törzsökös polgárainak nagy részét, melyből

pártunk áll. A banketten részt vesznek Kőrössi Sándor és dr. Király Ferenc országgyűlési képviselőjelöltjeink is.

— **A szabadelvű párt bálja.** Debreczenben a pártok nemcsak küzdenek, de mulatnak is. Így a szabadelvű párt is, mint ilyen. — A fényes bált szokott minden évben. A szabadelvű párt bálja az idén is a Bika nagytermében lesz, és pedig január hó 23-án a táncvizigalomra nagyban készülnek városunk hölgyei és ifjusága. A szabadelvű párt bálja egyesíteni szokta városunk kitűnőségeit is és ezek már eleve találkoztak egymásnak a „Bika“ nagytermében január 23-ára.

— **A püspök választásra beérkezett szavazatok felbontása** tegnap délután 9 óráig tartott. Közel hatszáz szavazat érkezett be. Ezekből 321 esett Kiss Aron esperesre, aki az általános szavazat többséget megkapván, ő jelentetik ki a tiszántúli ref. egyház kerület püspökének. Szabó János esperes kapott 140, Tóth Sámuel egyh. ker. főjegyző 101, Balogh Ferenc hittanár 6, Széll Kálmán esperes 1 szavazatot. A bizottság több szavazatot semmisnek tekintett, részint alaki hibák miatt, így a h. nánási egyháznak Tóth Sámuelre adott kettős szavazatát, részint mert szavazati joggal nem bíró leány egyházak által adattak be. A jegyzőkönyvet ma d. e. hitelesítették. Ugyanekkor tárgyalta véleményezés végett a küldöttség Révész Bálint özvegyének kegydíját.

— **Halálozás.** A püspökladányi ev. ref. egyháznak gyásza van: meghalt Kálmán Lajos, a ki nem kevesebb, mint ötven esztendőig volt szeretett lelkésze Püspök-Ladányának. Kálmán Lajos most már 81 esztendő volt, de azért éppen olyan hűven és buzgó szolgált az egyházat, mint javakorában. Mint megyebizottsági tag is élénk tevékenységet fejtett ki a megyei élet terén, de legtöbb idejét mégis szeretett egyházának szentelte. Az egyház már megtette előkészületeit, hogy szeretett papját lelkészkedésének 50-ik évfordulójára jubillálja, azonban a körlehetetlen halál január hó 12-én éjjeli 2 órakor Kálmán Lajost kiszóltotta az élők sorából. Haláláról az egyháztanács gyászlapot adott ki. Temetése január 14-én lesz. Béke hamvaira!

— **Koszorúk.** A felejthetetlen, női érényekben tündöklött gróf Degenfeld Józsefné koporsójára özvegyen maradt férjén Dégenfeld József grófnak, árván maradt fián Ottó és leányain Mária és Annán kívül következők küldötték el a szeretet és a kegyelet koszoruit: gr. Dégenfeld Lajos és neje „a pótolhatatlannak“, Tisza Kálmán családja, gr. Dégenfeld Gusztáv és családja, Szilassy Aladár és neje, Szilassy Gyula és Lilla. Sándor és Teréz „felejthetetlen rokonunknak“, Herceg Odessalchy Gyuláné, báró Podmaniczky Gézáné, gróf Károlyi Tiborné, dr. Tisza István, Szilassy Béla, Boér Sándor és Paula, Hajdúvármegye közönsége, Hajdúvármegye tisztikara, Debreczen sz. kir. város közönsége, Debreczen sz. kir. város tisztikara, E. m. k. e. debreczeni és hajdumegyei választmánya, Debreczeni jótékony nőegylet, Alsószabolcs-hajduvidéki ev. ref. egyházmegye, H. nánási ev. re. egyház, Vereskereszt egyet hajdumegyei választmánya, H. Szoboszló város vereskeresztgyelete, Debreczeni izraelita nőegylet, Debreczeni Chevra Kadischa, Debreczeni izraelita anyahitközség, Hajdu Szoboszló város közönsége, H. nánási város közönsége, H. Bősörmény város képviselőtestülete, B. Ujváros nagy község, H. Dorog közönsége, Hajdúvármegye községi jegyzői, gróf Czebrán család, Ujfalussy Sándor és neje,

Gerzon Ödönne, Serly Gusztáv és neje, özv. Komlóssy Imréné szül. Thurzó Róza, özv. Révész Bálintné, Ferenczy Elek, Bujanovics altábornagy, Huzly Luiza, Józ István és neje, Csiffy Katalin, Rásó Gyula és neje, báró Révay Gizella, dr. Medve Zoltán és még igen sokan név és felírás nélkül.

— **Posta és távirat forgalom a debreczeni főpostán.** Debreczen szab. kir. város főpostahivatalához a múlt 1891 évben érkezett közönséges levél 968.360; ajánlott levél 88.840; küldemény 99.880; utalvány 65.758, két millió 432.491 frt, értékben; — távirat 38.553 átmenő távirat 235.352. — A bevétel 101.861 frt volt, a kiadás 54.481 frt. — Tehát a bevétel majdnem kétszer annyi mint a kiadás, s a kincstár tiszta jövedelme 46%-ot tett ki. Ezzel érdekes összehasonlítani a Debreczen Pét-rfői posta 1891 évi forgalmát. — Feladott közönséges levél 72.669; ajánlott levél 7321; küldemény 5376 utalvány 7444,—243.100 forint értékben. A bevétel 6591 frt volt, a kiadás 980 frt. — Tehát a bevétel majdnem kétszer annyi mint a kiadás s a kincstár tiszta jövedelme 85%-ot tett ki. Ez összehasonlításból kitűnik, hogy a kezelési költségeket tekintve a nem kincstári postahivatalok sokkal több hasznot nyújtanak a kincstárnak. Ez onnan van, mert a nem kincstári hivataloknál egy személy végzi azt, mit a kincstárnál több; s míg a kincstári postahivataloknál van a javadalmazva, a postamesteri fizetés oly csekély, hogy a bevételekhez mérten a kiadászámba alig vehető.

— **Szerencsétlenség történt** ma délelőtt 11 órakor a Bika szállodánál. Egy paraszt szekér elütött egy Nemes László nevű volt szíjgyártót és pedig olyan szerencsétlenül, hogy Nemesnek eltört a balzombja. — A szekeret a rendőrök a csapó utcán elfogták és a rendőrség elé állították, míg a sebesülteit ápolás végett beszállították a kózkórházba.

— **Weinberger Mihálynak,** a földesi uzorának bünperében csütörtökön hirdette ki a kir. törvényszék a debreczeni kir. táblának 1891. nov. 27-én meghozott ítéletét. Az ítélet hirdetésnél I. rendű vádlott Weinberger Mihály személyesen jelent meg, védő ügyvéd Eötvös Károly országgyűlési képviselő, Dr. Kola János kamarai elnök által helyettesítette magát. — II. rendű vádlott Szomráki László nem lévén személyesen beidézhető, helyette védője, Dr. Kardos Samu előtt lett az ítélet kihirdetve. A panaszosok jórésze részben személyesen jelent meg, részben ügyvédek által voltak képviselve. A kir. ügyész, séget Dr. Kósa Zsigmond kir. ügyész képviselte. A kir. táblai ítélet, miként azt már előbb megírtuk, részben megváltoztatta az első bíróság ítéletét. vagyis Weinberger Mihályt a 8 sértett kárára elkövetett I. rendbeli minősített uzora vétsége miatt 1½ évi fegyházra és 2000 frt pénzbüntetésre ítélte, ellenben Szomráki László fogház büntetését 7 hónapról 9 hónapra emelte fel. Eötvös Károly ellen pedig a fenforogni látszó fegyelmi vétség miatt a vonatkozó iratokat annak idején a budapesti ügyvédi kamarához rendelte átíttetni. Ezen ítélet ellen a 2 vádlott terhére a kir. ügyész, a 2 vádlott javára a védők felelősséget jelentettek be. A károsok közül Kistordai Sári Imre, M. Szabó József, Nagy Bálint és Oláh Imre abba bele nyugodtak — ellenben Pércsi Márton, Malmos Veres Sándor, Zolnay László és Farkas Gergely az elű felelősséget jelentettek be. Valamennyi felelősségek különben az ítéletnek hiteles alakban való kiadatását kérte, mit a kir. trvszék Ujhelyi Andrács elnöke alatt megis adott.

— **Elfogott orosz kém.** A magyar határszélén, Beszkid vasut állomáson elfogtak egy embert, a kit azzal gyanúsítanak, hogy orosz kém. Tényleg minden körülmény arra mutat, hogy csakugyan spion. Parasztruhába öltözve, mint házaló érkezett meg Beszkidra ahol azzal vontta magára a figyelmet hogy jegyzeteket csinált. A vasut egy tisztviselője el is fogta a gyanús embert a kinél sok mindenféle gyanús jegyzetet találtak, többek közt olyat is, mely a stratégiailag fontos

Munkácsra vonatkozik. Azonkívül ott volt nála Galiciának egy térképe, melynek szélén szintén jegyzeteket csinált. A beszki vasút tisztviselője következő jelentést küldötte a debreczeni vasúti üzletvezetőségnek: Üzletvezetőség, III. ügyosztály. Debreczen. A mai napon reggel 8 órakor az állomásra egy házaló érkezett, csipkét és faczipót árulni; ezen ember öltözete: egyszerű, paraszt öltözetben volt modora, a figyelmemet felkeltötte és folyton szemmel kísértem, mit annyival is inkább tettem mert Kádi János váltóór egy mappaszerű iratot látott nála. A midőn észrevettem, hogy ez állomásról magának jegyzetet vesz, azonnal elfogtam és az iratát birtokomba vettem, a melyen fel volt írva a Beszki állomásnak magassága a tenger színe felett, Munkács állomásnak és városának a fekvése a Munkács város mennyi haderővel bír, mily messze van a kaszárnya a hegyekig és mily magas az a hegy, továbbá a Kriván hogy mily magas, ez mind méterekben van kiszámítva, felvétele igen sok van, s mint egyes papírdarabokra van jegyezve, ilyen jegyzetek vannak a nála volt galicziái térképen is feljegyezve. Ezen jegyzetek áttekintése után a lavoznei csendőrséget kihívtam, kik teljesen átvizsgálták az iratokat, átvette s Lavoznéra kísérte az elfogottat. A kémet a bíróság vette át.

— **Kegyelet.** Gróf Dégenfeld Józsefné elhunyt alkalmából a nádudvari ev. ref. egyháztanács is áldozott a kegyelet oltárán, a mennyiben meghuzatták a harangokat és a nádudvari ev. ref. lelkész az egyháztanács nevében részvétiratot intézett a mélyen sujtott grófi családnak.

— **Eperfaültetésekre serkenti a községet** Bethlen András földmivelésügyi miniszter, akitől tegnap terjedelmes rendeletet hozott a posta Debreczen város közönségéhez is. A rendelet hivatkozik a selyemtenyésztés körül hazánkban az utóbbi évek alatt elért kedvező eredményekre. De hogy igazán felvirágozhasse nálunk a selyemtenyésztés, a szegényebb néposztálynak ez a jövedelmező kereseti módja, mindenek előtt szükségesnek tartja, hogy minél több eperfát ültessenek ki a községek utcáira, országút szélékre s hogy azokat azután gondozzák is éber szigorral. Az állam ingyen ad eperfa csemetéket. A rendelet utasítja a községet, hogy mimódon ültessék ki az eperfacsemetéket, hogyan gondozzák és őrizzék azokat. Azt is tudomásra hozza, hogy az országutak szélére kiültetett egészséges eperfák kivágása kihágást képez s mint ilyen büntetendő. Ajánlja a miniszter eperfacsemetekertek alapítását is.

— **Hóesés.** A dicső természet végrehalására neki durálta magát s a gazdaközönség által annyira áhitott havat leküldte. A hó egész éjjel esett s jó vastagon beborította a földet. A hóivatar ma egész nap is tartott lágy idő mellett. A hófúvások sok közlekedési akadályt idéztek elő. Debreczenben a kisvasút is kénytelen volt beszüntetni forgalmát, azonban ennek ellenében sokkal nagyobb az az áldás, mit a hóesés hoz, úgy, hogy valóságos kenyér és kalács hull az égből. A hóesés a háztulajdonosokra is hozott egy kis kellemtelenséget, amennyiben a járdát folyton tisztíttatniok kell, mert ellenkező esetben a rendőrség fellép ellenök.

— **Az izr. képviselő testület megválasztása** nagy élénkség mellett folyt le, akárcsak képviselő választás lett volna. Utczán kávéházban s a választási helynél ugyan csak folyt a kapacitálás és korteskedés a szavazat lapokkal s a választókat gyalogszerrel, kocsin, kit hogy lehetett, vittek a választási helyre. A szavazatok összeszámolása a nagy küzdelem után sok időt vett igénybe, a mennyiben 50 tagot kellett választani. A szavazás eredményeként képviselő testületi tagokká lettek: Dr. Balkányi Miklós, Dr. Bakonyi Samu, Baum Miksa, Bechert Manó, Biedermann Ignác, Biedermann József, Csengeri Ferencz, Drucker Mór, Falk Lajos, Feischl Károly, Fischer Adolf, Fleissmann Mór, Frankl Ferencz, Fürst Mátyás, Hartstein Péter, Hidvéger Mihály, Hirschfeld Ármán, Jakobovics Aladár, Kacz Jakab, Dr. Kemény Mór, Klein Mór

(Balkány), Klein Mór, Klein Márton, Kohn Adolf, Lichtschein Menyhért, Lichtschein Mózes, Lichtschein Sámuel, Liedermann Hermann, Liedermann Mihály, Löblovits János, Lusztig Mihály, Polláček Lipót, Dr. Popper Alajos, Dr. Popper Mór, Preiser Salamon, Reich Herman, Reichmann Armin, Rosenberg Adolf, Rosenfeld Jakab, Rosenfeld Márton, Rosenfeld Mór, Rosenthal Dániel, Schirf Jakab, Schwarz Bernát, Sorger József, Stern József, Dr. Szántó Sámuel, Weinberger Lajos, Weisz Lévi, Weisz Sándor.

— **Szöváltás a program beszédnél.** Szoboszlóról írják nekünk, hogy Polónyi Géza hétfői programbeszédénél erős szöváltás keletkezett a beszéd tartalma között Polónyi és egy közbe szóló törvényszéki tisztviselő között. Midőn ugyanis Polónyi azt mondta, hogy a kormány presszionálja a tisztviselőket, hogy reá szavazzanak meggyőződésük ellen egy törvényszéki tisztviselő közbeszólt. „Az nem áll” Polónyi erre ingerülten válaszolt s az lett a vége hogy a „hazudik” szó kölcsönösen használtatott. Eleinte az volt a hiedelem Szoboszlón, hogy párbaj lesz az ügyből kifolyólag, de nem lett s Polónyi azt mondta hiveinek, hogy elégtételért az igazságügyminiszterhez fog fordulni. Tehát éppen ahoz a kit törvény ellenes dolog megtételével vádolt.

— **Gönczy Pál,** a közoktatásügyi miniszterium nyugalmazott államtitkára meghalt a karácsondi pusztán. Gönczy Pál H. Szoboszlón született 1817-ben régi kálvinista családból. Felső iskoláit Debreczenben végezte. A 40-es évek közepén a szomszédos Zelemér pusztán szegényházat tartott fenn. Az 50-es években előbb a Szónyi-féle nevelőintézetben tanított, majd maga alapított hasonló intézetet; ebből fejtett ki a budapesti ref. főgimnázium. — Később miniszteri osztálytanácsos, majd államtitkár lett; a népnevelés körül érdemei elévülhetetlenek.

— **Ujabb adomány a h-nánási gimnáziumnak.** Csak mostanában irtuk, hogy a h-nánási ref. gimnázium a várostól, egyháztól, egyes jóltévedőktől, legfőképen pedig boldogult Sós Gábertól milyen gazdag alapítványokat kapott. Tegnap arról értesültünk, hogy ez a szépen fejlődő ref. iskola ujjában, közel tízezer forintot. Sós Gábor nővére Sós Sára asszony ugyanis azt a házat és 30 osztályozott hold földet, melyet harmadéve egy ref. felekezeti kisdóvoda alapjául lekötött, most, mivel kisdóvointézetekről a törvény szerint a községeknek kell gondoskodniok, alapító levelét megváltoztatván, ezen ingatlanokat szintén a gimnázium alapjához kívánja csatoltatni az erről szóló okmány már ki is van állítva.

— **Koszoru-megváltás az Emke javára.** A debreczeni dalgyűjtő gr. Dégenfeld Józsefné ravatalára szánt koszoru-megváltás címén 25 frtot az Emke javára adományozott.

— **H-Böszörményben** az eddigi képviselő Sívágó Gábor nem fogadta el a jelöltséget. — A függetlenségi párt ennélfogva Vályi-Árpádot, Vályi János főgondnok fiát léptette fel.

Szegény Guszti!

— Necrológiéle. —

Csakugyan csak olyanféle, mert szegény elkunyt barátunknak az egész egyénisége sokkal másszerűbb volt semhogy sablonszerű necrológót lehetne róla írni.

Egyike volt a legérdekesebb alakoknak, akiket valaha ismertem, ha beszélni hallotta az ember azt hitte volna róla, hogy a Robespierre, Marat idejéből visszatért kísértet, minden szava tör, gyilkos, öldöklés — pedig olyan, jámbor szíve volt, hogy egy csirkét sem tudott volna megölni.

Ekes dikciókba foglalva hányszor mondta a szerkesztőségi kanapén trónolva s hosszszáru gipsz pipájából sűrű füstfellegeket eregetve világgá, hogy a népszabadság elnyomóit milyen édes örömet akasztaná fel sajátkezűleg a legközelebb található lámpára vagy más alkalmas eszközre, anélkül, hogy szemével csak egyet is hunyoritana.

— Ah, dehogyan sajnálnám — vas az én szívem mikor öldöklésről van szó...

Pedig hát magam voltam a tanuja, mikor heteken át ápolta a házi gazdája kis rattler kutyáját, a melyiknek véletlenségből kövel megsebezte a lábát...

— Hja ez nem király — mentette magát mikor meginterpelláltam.

Kinézésére nézve valóságos anarchista vándorapostol volt. Nem rongyos ruhadarabot, nem félretaposott cipőt senki sem látott rajta míg az „Ellenőr”-höz nem került.

Hanem itt azután megmondta neki Vértes i Arnold, hogy ügyeljen egy kicsit magára, ha másért nem, legalább az ő kedvéért.

— Jó — mondta nagy elhatározással — az Arnold bácsi kedvéért megteszem — és azóta csakugyan ügyelt magára s lehetőleg tisztességesen járt.

Persze csak lehetőleg, mert ez igen természetes dolog, hogy mikor az ember majd minden este előadja a „Kis pipá”-ban az ájomjelenést Richardból s a sátor-, akarom mondani a koresma szoba alja nincs kiszőnyegezve, hát bizony a legvadonatujabb ruha is, szent Pálra mondom, hamar levedlik a gazdájáról.

Ilyenkor azután, mikor a ruhája már kezdett hasonlatos lenni a hold körül uszkáló felhőfoszlányokhoz, esküdt ellenségévé vált ismét a fehér gallérokhoz.

— Guszti, megint piszkos a gallérja! — Nem passzol már a ruhához Arnold bácsi a tiszta gallér. De azért ne tessék másikat venni. Az ilyen anarchistának jó az ilyen is. Az új ruhában ezután megint nem volt anarchista egy napig.

Csak egyre nem vehette rá még az ő kedves „Arnold bácsi”-ja sem, arra, hogy nyakkendőt viseljen.

És egyszer mégis, úgy két év előtt egy szép napon nyakkendősen állt be.

Guszti szerelmes! sugjuk neki a kardalt, mire először elpirult, s aztán rákezdte hatalmas páthoszszal szavalni:

Eddig személyem félreismerem: Eltemre, ő azt véli, bár magam sem Hiszem, hogy én csodaszép ember vagyok. De már tükörre is kell költenem...
...S ép nap ragyogj amíg tükört veszek Hadd lássam árnyam, a hol járok, kelek.

Bámulatos emlékezőtehetsége volt szegény barátunknak. Amit egyszer elolvasott, könyv nélkül tudta. S mennyi mindent össze olvasott. Valóságos eleven lexicon volt. Bárkinek évszám, név, vagy akármilyen kellett, Gusztit rántottuk elő.

Shakespeare-t könyv nélkül tudta. Bármelyik darabja, bármelyik jelenetét ha elkezdtek akármely részen is, ő folytatta. S különösen az előbbi években élvezet volt tőle hallani egy-egy Richard vagy Othello jelenetét.

Klasszikus arca az érzelmek minden hullámzása kifejezésére alkalmas volt, hangja pedig öblös, hatalmasan zugó igazi tragikus hang.

Az utóbbi években kezdett már hadarni s a hangja ereje is megcsappant. Mikor azután nagyon hadart, akkor úgy állítottuk meg, hogy jó fennhangon odasugtuk egymásnak — megint angolul beszél!

Ilyenkor azután igyekezett érthetőbben beszélni, vagy pedig abbahagyta az előadást.

— Erdemes is nektek előadni. Ballet meg tricót kell nektek, nem művészet.

— De különben is olyan száraz a torkom, hogy muszáj angolul beszélni.

Mikor azután megnedvesítette a torkát egy vagy két literkével, elkezdett busolni.

— Ki tudja meddig ihatunk — a filokszera tönkreteszi a szöllőt. Verje meg az Isten. Csak azt ne érjem meg, mikor az Ermelléken utoljára szüretelünk.

Megérte szegény, de nem sokkal élte túl.

Julius.

Választási mozgalmak.

Debreczen, jan. 14.

A választási mozgalmak az ország minden részében megindultak, a képviselőjelölések egymást érik mindenfelé.

Gróf Szapáry Gyula miniszterelnököt a temesvári polgársak jelölték ki. — Nagy pártértekezlet volt vasárnap, melyen Németh József felszentelt püspök indítványozta, hogy a jelöltség elfogadására a miniszterelnök kéressek fel, amely indítvány nagy lelkesedés közt elfogadtattatott.

Jókai Mórt szülővárosában, Komáromban jelölték ki. Megválasztatása bizonyos.

Baross Gábor a győriek kijelölését fogadta el.

Beregszászban Komjáthy Béla lép fel. Desseffy Aurél gróf kilépett a nemzeti pártból, mert nem helyesli, hogy a párt a szélsőbaloldallal paktál. Egyszermind kinyilatkoztatta, hogy visszavonul a politikai élet teréről.

Vegyes hírek.

* Váradi rendőrből vigjáték író. A nem régen meghalt Rosen Gyula német vigjáték íróról, akinek egy darabját (Oh azok a férfiak) a debreczeni színházban is többször előadták, — érdekes visszaemlékezést közöl a „Nagyváradi”. Rosen Gyula az ötvenes évek végén s a hatvanas évek elején policzál volt Nagyváradon. Akkor Dufek volt a neve. — Se hivatala, se külseje, se modern nem biztosított számára rokonszenvet. A vézna ayurga alak, hirtelen szőke hajával, fakó arcával, villogó szemüvegével bizonyára sokak emlékezetében él még Nagyváradon, hol több évig volt alkalmazva Masek rendőrfőnök idejében. Az ellenszenves ember, ki policzáji kötelességet is rid-geu teljesítette, társaságokban sehol sem fordult meg. Hogy írói szenvedélyek háborgatják, azt tudhatta, a ki akarta, mert az „Apollo” nevű fogadótermében meg megjelenő német színésztrupok nem egyszer adtak tőle egy-felvonásos vigjátékokat, az első kísérleteket. De hát biz ezt a körülményt sem számították neki javára. — Olyan rendőr volt, mint a többi abban az időben, ki buzgón utána járt, hogy a kolozvári múzeum megnyitására Nagyváradon keresztül utazó b. Eötvös Józsefet kikérték üdvözölni hazafias lelkesedéssel. Négy ór napra szépen el is zárták azután őket. Dufek járt a koncertekre, a színházi előadásokra, a bálókra. Feleségét Nagyváradról vitt magával, Nádudvari Minát. Maseket és Dufeket a hatvanas évek eljén elodorta a zivatar. Dufek aztán több év múlva Rosen név alatt ünt fel miot vigjáték író.

* A magyar czimer használatának korlátozása. Nálunk tudvalegőleg több czég a kereskedelemügyi miniszteriumtól nyert engedély alapján leveleken és egyéb nyomtatványokon a magyar czimeret használja, minek használatát nálunk mindenki a valódi értékére képes redukálni. Nem így azonban külföldön. Külföldön sokan abban a hitben élnek hogy a magyar czimer az illető czégnek holmi hivatalos jellegzet kölcsönöz és használatát nem egyszer visszaélésekre és félreértésekre adott alkalmat. Mint értesülünk, az igazságügyminiszter lépéseket tett a kereskedelmi miniszteriumnál, hogy jövőre magyar czimer használatára több engedély ne adassék. A kereskedelemügyi miniszter azonban ezt csak abban az esetben kereshetnének ha az engedély a magyar czimer eddigi jogos viselőitől is megvonatnék, mi alig volna végrehajtható. A kérdés eldöntése valószínűleg a minisztertanács elé kerül.

* A fősvény. A szibériai lapok a fősvény ember jelkületére nézve felette jellemző esetet közölnek. Irkutsk mellett egyszerű bódében élt S., rendkívül fősvény ember, régebben kereskedő; nem volt vele senki csak az unokakuga. Valamelyik nagyobb városból költözött oda s vele jött az a hír is,

hogy nagyon gazdag. Ezt a hírt azonban megczáfolta az a tény, hogy S., a város térein és utcáin koldulni járt. Unokahuga tanítással szerezte meg, a mire szüksége volt. A tanítás közben a leány megismerkedett egy fiatal tanítóval megszerették egymást egymásé lettek a nagybácsi tiltakozott a házasság ellen és elűzte a leányt, mikor ez az engedelmeséget megtagadta A zsuigori azóta bezárkózott bódéjába, aligalig járva kikályhájába pedig soha sem gyújtott be, fagyoskodván iszonyatosan, A sok nélkülözés végre megtörte hirtelen nagyon rosszul lett. A bódé tulajdonosa értesítette a beteg unokahugát, a ki férjével együtt megjelent. — Mezdulatlanul fektött S. ágyában, de nagy nehezen még kinyögte; „Fázom, rakjatok tüzet a kályhába:” Minthogy az időtájt ényár és igen meleg volt, a haldokló kívánságán elámultak. Kinyitották a kályha ajtaját, a kályhában a tüzgyújtásra készen állottak a fahasábok. Kezdték a fadarabokat kiszedni. Alig vették ki az első hasábot, mikor a haldokló zsuigori, a kibén az irigység, a bosszuvágy utolsó fellobbanásra szította még az élet lángját, minden erejét összeszedve oda kiált: „Meg kell gyújtani!” — s ezzel kiadott benne az élet. A fadarabokat később kiszedték; a kályha teljesen meg volt tömve értékpapirokkal, a melyek együttyvé 12,90000 rubel értéket képviseltek. Egyedüli örököse elűzött unokahuga lett.

* A bécsi községi sorsjegyek főnyereménye. A bécsi községi sorsjáték a hó 2-iki huzásnál a 200,000 irtos főnyeremény a 2309 sorozat 36. számú sorsjegyre esett. A szerencsés nyerő egy osztrák kis város egyik kereskedője, ki eddig nem igen uszott bőségben. Tagja volt egy sorsjegytársaságnak, melynek tulajdonában volt az illető községi sorsjegyek is. Rosaz anyagi viszonyok kényserítették a társaságot a sorsjegyek eladására. Az említett kereskedő minden megtakarított pénzét arra fordította hogy a községi sorsjegyet megszerezhesse, mely most neki oly fényes sorsot biztosít.

Közgazdaság.

Az erdők és a miazmák. Régi hit az, hogy az erdő a levegőt tisztítja, s nem egyszer tapasztaltatott már, hogy nagyobb erdők néhány ragályos betegség terjedésének gátat szabnak. Nemrég két tudós, Serafini és Arata, tudományos kísérletekkel bizonyították be, hogy a közhitnek igaza van. Egy nagyobb erdő különböző tájékain, ugymint a erdőszélén s beljebb a sűrűben végre az erdő közepén megvizsgálták a levegőt s azt találták, hogy tényleg legkevésbé bakteriumot és penészgombát tartalmaz az erdő belsőjének levegője, s legtöbbet az erdőszéléké. Kísérleteikből kitűnt, hogy az erdők lombzata az apróbb szervezeteket (bakteriumokat penészgombákat) tartalmazó levegőt mintegy megszüri; e szervezetek a fák lombzatára tapadnak a honnét azután az erdő talajára kerülnek. Mivel pedig benn az erdőben légáramok alig érezhetők, a talajra esett apró szervezetek nem igen kerülhetnek újra a levegőbe, annál kevésbé, mert az erdő nedves talajához hozzá is tapadnak.

A keztyű és a farsang.

— Előadja egy nyugodalomba vonult báltudósító. —

Jön aztán egy idő a mi életünkben, amikor hol ettől, hol attól a rovattól valóságos göresős csömörbe esünk.

Én például tizenhárom esztendő alatt a következő „krónikus laptöltelésektől” estem gyógyíthatatlan csömörbe: vízveszély, nekrológ, iskolai ünnepély stb, de különösen a háli referadaktól Rég letettem a báltudósítói tollat, amelyhez határozottan hálátlan lettem, de nem tehetek róla, a csömör az olyan valami, amiről az ember nem tehet. Vagy például, ha azt mondja nekem a szerkesztő

uram, hogy barátom, nézze megint minő szerencsétlenség, egy halál, írjon hamar valamit róla.

— Uram egy tragédiát, egy regényt, egy elbeszélést, egy hősköteményt kívánjon, de ne azt, hogy én nekrológot írjak.

Ezzel is így vagyok, mint a bállal, pedig most abban fő a fejem, hogy valamit írjak a bálokról, amik a farsangon lesznek.

Azonban egyszerűen csak összeadni akarom: mennyi mulatságra számíthatunk. Ezt az összeadást a legmelegebb érdeklődéssel csinálom meg ama derék, életüknek delén levő urak iránt, akiknek — eladó leányuk van.

Lássák, mivel állanak szemben. S az én összeadásomból — csinálják meg a maguk kivonását. Azonfelül a kedves család tánczó-ló tagjai — a mamával együtt — ebben az összeadásban válogathatnak, s akarhany bál- lat kiszemelnek, tessék elhinni nekem is a papának is, hogy — egy báli ruha az egészre elég. Hisz az a kis lány olyan, mint a pille. A gavallérnak pedig okosan meg lehet ám mondani, hogy keztyűs kézzel táncolja meg — a szuper csárdást is, mert a papa nagyon takarékos.

S itt kijelentem 13 esztendei báltudósító praxisom alatt szerzett tapasztalatomat, hogy a tánczos legények absolute nem respektálják a lányos papák — érdekeit. A legfinomabb és legdrágább báli ruhákat pocskéká teszi egy-egy jól meghizott legénykéz mely izzad a táncosnöje karsos derekán, hátrahagyván ott egy szuper csárdás után az egész — fotografiáját. Persze, akkor az új báli ruha kell s következnek az ismeretes családi scénák, amiket a végén rendszeren a szabászok oldanak meg az ollóval.

Már most, mit akarok én tulajdonképen mondani? Azt, hogy az urak, főli a keztyűt estétől virradtáig, míg az utolsó keringő, vagy csárdás ütemei elhangzanak, kiméjék önök az életük delén levő derék apák zsebeit, akiknek véletlenül eladó leányaik vannak kiméjék a táncos kisasszonyok toilletjeit.

Akkor én az összeadást minden aggodalom nélkül megcsinálom. Akkor az öregek is megcsinálhatják a maguk „kivonását” nem kell csak — báli ruha. Mégis ott lesz az lányvilág.

Számítsuk a következő bálakat és mulatságokat.

Jogász tánczestély.

Gazdász bál.

Emke bál.

Nőegyleti bál.

Szabadelvű bál.

Tornaegyleti bál.

Pesti Kaszinó bál.

A karton bál.

A megye bál.

Nőtlenurak bálja.

Es a többi, ámbár hát ez az összeadás a régi mulató Debreczen farsangjainak emlékeiből van összekomponálva és jó, ha fele lesz.

Mert annyi bizonyos, hogy nem tud ez a város mulatni se úgy, mint azelőtt, teszem, mikor még én irtam a báli — tudósítást.

Hanem, én gondolom, ha a kislányok toilletjeire jobban vigyáznak a vidám urak, vagyis ha nem lesznek olyan drágák azok a tánczók, akkor még idővel megállja majd helyét a főnti összeadás,

Volt.

Szerkesztői üzenetek.

Joghallgatónak. Hymen híreket csakis ösmert teljesen megbízható kézből, legtöbb esetben pedig csak a völegén től vagy a menyasszony szüleitől fogadhatu k el közlés végett. — M L. urnak Szam ár. Igéretét köszönjük és várjuk Közölni fogjuk csak idejében jöjjön, hogy más lap meg ne előzzön. — P. S. Helyben. Felelős szerkesztőnk pár nap óta kénytelen a szobát őrizni. Aggodaloma azonban nincs ok.

Leszállított árak!

Leltározás alkalmából Deczember 1-től kezdve
az összes raktárunkon lévő

női ruhaszöveteket,
fekete divat-kelméket is,

SZINES MOSÓ VELEZEKET,

téli gyapju nagykendőket,
triko derék és gyermek ruhákat,
valamint

szőnyegeket

Smyrna, Axminster, Brüssler, Tapestry
és hollandi nagyszőnyegeket is,

függönyöket

mélyen

leszállított árakon

árusítjuk el.

Szabó Lajos fiai

Dobreczen, Rózsatér.

Egy budapesti nagy üzlet megvétele

által és dusan felszerelt nagyraktárunknak leltár előtti megkissebbitése czéljából

Butorszövet, szőnyeg, függöny,

ágy és asztalterítő
vászon és asztalnemű

valamint

női ruhaszöveteket
tetemesen leszállított áron

ajánlunk.

KUNZ JÓZSEF „TÁRSA

DEBRECZEN Kis-templom bazár.

VÁLASZTÁSI

ZÁSZLÓKAT

olcsón és gyorsan készít

a „**Debreczeni Ellenőr**”
könyvnyomdája.

Kávéház megnyitás.

Van szerencsém a n. é. közönség szíves tudomására hozni, hogy az eddig is általam kezelt

'Zöldfa' kávéházat

átvettem s azt saját vezetésem alatt folytatom.

Megnyitás szerdán január 13-án

mely alkalommal egy kitünő zenekar közreműködik.

Tapasztalataim szakértelmem remél nem engedi, hogy m. t. vendégeim megelégedését továbbra is kiérdemelni szerencsém lesz. Főtörekvésem lesz kitünő

BOROK, KÁVÉHÁZI ITALOK,

valamint pontos kiszolgálást által a n. é. közönség becses pártfogását megnyerni.

Teljes tisztelettel

Grosz Mór
kávéész.

Bor-kivonat.

Kitünő egészséges bor azonnali elkészítéséért, mely a valódi természetes bortól nem különböztethető meg, ajánlom ezen elősmert különlegeséget.

2 kiló ára (elég 100 liter bornak) 5 frt 50 kr. Vény ingyen hozzáomagoltatik. Legjobb sikerért és egészséges készítményért kezeskedem.

Spiritus-megtakarítást

elérhetni felülmulhatlan pálinka erősítő. essenciával; ez a italnak kellemes, ízletes zamatot kölcsönöz és csak nálam kapható

1 kiló 3 frt 50 kr. (600—1000 literre), használati utasítással együtt.

Ezeket kívül ajánlok mindenféle essenciát, rum, cognac, finom liqueurök stb. hez felülmulhatatlan jó-ágban. Vények ingyen hozzáomagoltatnak. Árlapok bérmentve.

Kar, Philipp Pollak.

Essenen Specialitäten-Fabrik in Prag.

Szerény képviselők kerestetnek

Szives tudomásul!

A közelgő farsangra nagy választékban érkeztek raktárra

báli szövetek, színes selymek

francia VOILE-ok,

atlas, satin és batistok

továbbá

legyezők, virágok, csipkék,

báli belépők,

melyeket igen olcsón árusítunk el.

Szabó Lajos fiai

Debreczen, Rózsatér.

Debreczeni és Budweiszi gyártmányú

agyagkályhák

Dolhai, Chiznovizi Nadrági és Friedlandi

vaskályhák

fa- és szén-fűtésre,

szabályozható köpeny és Meidingi-kályhák

acél vagy zománcos köpennyel.

Legnagyobb raktár korcsolyákban.

Halifax, Merkur, Matador és Rohonczy

rendszerekben, sima palirozott és állanyozott (nikl) kivitelben.

Tengeri-kézi-morzsolók

különbféle rendszerek szerint.

Tánczos R.-féle szabadalmazott (patent) tűzmenten betörés ellen biztosított

pénsekrenyek és kuzeták

egyedülki képviselők

TÓTH GYULA

előbb TÓTH LAJOS és TÁRSA,

vasáru üzletében DEBRECZEN,

A VÁROSHÁZA SARKAN.

